

Crimen Fori Ecclesiastici

Seu Decretalium Gregorii IX. Pont. Max. Liber V ; Brevi Methodo ad discentium utilitatem Expositus, In quo praecipuae circa Materiam hujus Libri Quinti, quae tum in Theoria, tum in praxi occurrunt, difficultates solvuntur, allatis etiam contrà sentientium fundamentis, & horum solutionibus

Accedunt duo Indices, unus Titulorum initio Operis, alter rerum, & verborum notabilium in calce ejusdem

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1727

VD18 13510827-001

S. VIII. De Judice Criminis Usurarum, ejus Probatione, & Pœnis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75232)

in foro penitentiali putant Usurarium etiam post cessionem bonorum teneri ad restitutionem omnimodam; quia non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum, & nemo ex alieno vivere debet: non verò teneri in foro contentioso, & Judiciali externo, nisi quatenus facere potest, sicut alius, qui cessit bonis.

3. Denique alii existimant, quòd nec in foro conscientiae ab Usurario repeti possint Usurae integræ, nisi deducto eo, ne egeat, si bonis omnibus cedat; quia beneficium Cessionis bonorum concessum est Lege Civili, non in præsumptione, sed in veritate fundata: ideòque dispositio illius servanda est etiam in foro conscientiae; & in summa necessitate omnia sunt communia.

Ex his sententiis prima, ut Pirhing hic n. 104. §. alii dicunt advertit, spectato Juris rigore, est verior, tertia tamen mitior, & æquior. Potestque satis commodè responderi ad Fundamentum primæ; nam dici potest, obligationem restituendi Usuras non tam oriri ex delicto, sed potius ex quasi contractu. Esse autem nimis inhumanum videtur propter debitum privare, aliquem etiam alimentis necessariis. Ad axioma in eodem Argumento dico, satis gra-

vari Usurarium pro debito, si propterea cedat bonis.

Quæritur 13. an conventus pro Usu-
ris restituendis, appellare possit ad effugiendam restitutionem? R. si sit Usurarius manifestus, non posse appellare, prout decernitur c. quàm perniciosum 11. h. tit. Idque non est specialiter statutum in odium Usuræ, sed quia nec alius quilibet criminofus auditur appellans à condemnatione criminis c. cum sit 5. §. fin. de appellat. Intelligi autem hoc debet, quando Appellatio est manifestè frivola. Pirhing n. 127. hic.

Secus dicendum, si Appellatio sit interposita ex justa causa, ut quia conventus dicit, se non accepisse Usuras ab eo, qui petit eas restitui, & tamen condemnatur; vel si admittantur ejus testes ad reprobandos testes, dicentes ipsum accepisse Usuras; vel si alio modo gravetur: nam gravato, quamvis criminolo, non est deneganda Appellatio, sicut nec alia defensio, quæ est Juris naturalis c. ut debitus 59. de Appellat. c. inter dilectos 11. de Excess. prælat. Gloss. in c. 11. cit. V. fetueri, Abb. ibid. n. 2. Pirhing n. 127. fin.

§. VIII.

De Judice criminis Usurarum, ejus Probatione, & Pœnis.

S U M M A R I U M.

292. &c. Quis sit Judex criminis Usurarum?

296. &c. Quis Usurarius manifestus?

299. &c. Modi, quibus probatur aliquis esse Usurarius manifestus?

304. &c. Pœna Usurarioium.

310. &c. Requisita, ut pœna hæc contrahatur.

313. &c. An valeat Testamentum conditum ab Usurario, saltem quoad relicta, ad causas pias?

316. &c. An Testamentum, ab Usurario conditum, convalescat, si deinde Usuras restituat, vel cautionem præstet de restituendo?

320. &c. Quid si post restitutas Usuras, & cautionem de restituendo præstitam, condito Testamento, iterum Usuras exercent?

322. An valeat Testamentum, conditum ab Usurario, qui desit quidem exercere Usuras, sed eas ante mortem non restituit, nec cautionem præstitit de restituendo?

323. An Testamentum Judæorum, qui sunt notorii Usurarii sit nullum.

324. An etiam alii Contractus, vel actus vitientur per additum pactum Usurarium?

Quæritur 1. quis sit Judex Criminis Usurarum? Satis convenit inter DD. si Jus sit liquidum, & de facto duntaxat quæstio sit, Usurarum causam esse mixti fori, ac proinde cognitionem sæculari quoque Judici competere.

Controversia est, quando est quæstio de Jure, v. g. an Contractus, quem celebratum esse constat, Usurarius sit, vel non. Gloss. in c. cum sit 8. V. malefactores de for. compet. Clar. §. Usura n. 8. Azor. p. 3. l. 5. de usur. c. 18. pr. & alii apud Fa-
R. P. Schmalzgrueber L. V. T. I.

rin. prax. crim. tit. 1. q. 8. n. 134. volunt cognitionem competere soli Judici Ecclesiastico. Moventur 1. textu c. quoniam 2. & præter ea 7. h. tit. ubi in Laicos Usurarios dicitur districtione Ecclesiastica procedendum, & Excommunicationis ferenda sententia. 2. Clem. 2. de Judic. ubi causa Usurarum Ecclesiasticis accensetur. 3. ratione: quia in ejusmodi quæstione agitur de peccato, cognoscere autem, an actus peccaminosus sit, ad folium Ecclesiæ Judicium pertinet c. novis 13. §. non enim de
Lz Judic.

Judic. c. per Venerabilem 13. v. rationibus igitur. Qui fil. legit.

293 Sed dicendum, cognitionem hanc esse mixti fori, & competere tam Judici Sæculari, quàm Ecclesiastico, Sylv. V. Usura 9. pr. Covar. l. 3. var. c. 3. n. 1. Menoch. de Arbit. c. 398. n. 4. Molin. tr. 2. de l. & l. D. 333. n. 1. Farin. prax. crim. q. 8. n. 140. Canif. de Usur. c. 9. n. 4. Pirhing. hic n. 142. Reiffenst. ibid. n. 193. Begnudeil. V. usura n. 35, quod probatur triplici Argumento. 1. quia talis cognitio Judici Ecclesiastico solius nulpam, bene autem & sæculari attribuitur per c. post miserabilem 12. h. tit. neque ibi distinguitur inter quæstionem Juris, & facti, 2. quia Usura plus Spiritualitatis non continet, quàm homicidium, furtum, adulterium, & cætera crimina, quæ Justitiæ, & Juris naturalis præceptis adversantur, ergo sicut horum, ita & Usurarum cognitio ad Judicem sæcularem saltem cumulativè pertinet. 3. quia defacto Usuræ etiam Sanctionibus Imperialibus, & Regiis passim reprobantur, & causæ illarum in foro Sæculari tractantur, ut aded, si non ex alio capite, saltem ex consuetudine cognitio de isto crimine Judici Sæculari comperat.

294 Excipitur 1. quando perpetua, & Legali Sanctione statuendum esset, an pactio, vel Contractus aliquis Usurarius, aut aliàs injustus, & peccaminosus sit, vel non sit; nam doctrinam, fidelium mores spectantem, firmiter declarare soli Papæ concessum à Christo est verbis, *Pascite oves meas.* Joan. 21. v. 18. Excipitur 2. si alicubi Usuræ profanis Legibus non essent prohibita, nec à Sæculari potestate coercerentur; nam in his locis causarum Usurariarum cognitionem soli Judici Ecclesiastico competere observat Lugo tom. 2. de J. & J. D. 25. sect. 11. n. 250. Excipitur 3. ubi consuetudo eam cognitionem Curie Sæculari ademit, Lugo l. cit. Pirh. n. 142. Wiestner n. 115.

295 Neque aliud probant Argumenta contraria. Ad 1. § 2. iis textibus solum probatur, quod crimen istud non sit fori Sæcularis tantum, quia coerceri etiam pœnis Ecclesiasticis potest. Ad 3. adhibenda est distinctio n. præc. insinuata; nam etsi ad Judicem Ecclesiasticum solum pertineat, generali, & Legali definitione decernere, ac definire, an aliquid peccatum sit, vel non; in casu tamen particulari, quando quæritur, an hic, vel ille Contractus injustus, & Legibus contrarius sit, non apparet, cur cognoscere, & judicare nequeat Curia sæcularis.

296 Quæritur 2. quomodo probetur quis esse Usurarius manifestus? 1. Usurarius manifestus, sive notorius potest quis esse duplici modo, scilicet notorietate Juris, & facti. Priori modo notorius Usurarius

est, qui tanquam talis condemnatus, aut confessus in Judicio, vel legitimis testimoniis, aut aliis argumentis convictus est. Posteriori ille, qui sub Usuris mutuum publicè, sive in omnium conspectu, etiam seculè, vel domi suæ quibusvis ad se accedentibus affidè, & frequenter dedit, ut de hoc publicè constet. Sylv. V. Usura 9. q. 1. Covar. l. 3. var. c. 3. n. 4. Menoch. de arbit. cas. 235. à n. 9. Azor p. 3. l. 5. de usur. c. 19. v. quæres. Wading. de contract. D. 6. dub. 14. §. 3. v. manifestus, Præposit. Frising. conf. 15. n. 327. Wiestner hic n. 106. Reiffenstuel ibid. n. 183.

Dixi, etiam semel; nam si publicè exercita Usura sit, non requiritur pluribus actibus hoc fuisse factum, ut Usurarius manifestus quis dici possit, sed sufficit, si unus talis actus exercitus sit. Ita Navar. Man. c. 17. n. 280. Azor c. 19. cit. v. quæres. Molin. tr. 2. de J. & J. D. 333. n. 2. Begnudeil. V. Usura n. 14. Pirhing hic n. 143. Neque etiam necessarium est, ut in mutuo formali quis Usuras exerceat, sed satis est, si in mutuo virtuali, sive implicito, ut si quis rem vendat supra justum pretium rigorosum seu summum ob dilam ad tempus solutionem, Sylv. V. usura 9. q. 2. Molin. Azor. Pirh. l. cit. & coligi videtur ex c. ad nostram 5. de Empt.

Porro probatio istius criminis difficilis admodum est; nam propter tot titulos, pro Usura coloranda allegari solitos non facile deprehenduntur, aut vincuntur foeneratores de crimine: hinc rarissime sunt manifesti, & pœnæ in foro externo subjecti. Magnif. P. Schmier p. 2. de Delict. c. 2. n. 140.

Modi, ex quibus probari Usurarius manifestus potest, varij sunt. Et 1. quidem ex evidentia facti, si quis palam, omnibus videntibus, sub Usuris mutuet in ipso foro, aut domi suæ frequenter, & affidè; nam ob ipsam actuum frequentiam censetur Usurarius manifestus, Sylv. V. Usura 9. q. 1. dist. 2. Menoch. de arbit. cas. 235. n. 9. § 16. Mascard. de probat. concl. 1426. n. 3. Præpos. Frising. conf. 15. n. 328. quamvis addant, requiri sententiam quandam Declaratoriam Judicis, Menoch. n. 11. Mascard. n. 7. Pirhing n. 144. v. jam vero.

2. Per Confessionem propriam in Judicio factam, quæ fateatur se sub Usuris sæpius, publicè, vel domi frequenter mutuasse, Sylv. l. cit. dist. 1. Menoch. n. 20. Mascard. n. 3. § 10. Wading. de Contract. D. 6. dub. 14. §. 3. Pirhing l. cit. v. secundo. Vel etiam per Confessionem extra Judicium factam coram Sacerdote, qui est Judex illius quoad forum animæ, vel Notario, aut saltem coram testibus, ita ut ad plurimum notitiam pervenerit, Gloss. in c. quanquam 2. V. manifesti junct. addit. in 6. Sylv.

Sylv. l. cit. diſt. 3. Covar. l. 3. var. c. 3. n. 4. §. tertio, Menoch. l. cit. n. 21. Mascard. n. 11. Pirh. l. cit.

301 3. Per legitimos, & idoneos testes saltem duos, vel tres, qui testentur seſcipius vidisse hunc mutuo dantem sub Usuris: quales sunt, qui nullum commodum vel principaliter, vel in consequentiam ex mutuo, sub Usuris dato, sperare possunt. Menoch. n. 22. §. 2. seqq. Pirhing, Wadingus l. cit. Quod si isti deponant solum de fama, & opinione communi, testando, quod audiverint apud omnes, vel majorem partem populi, indicium quidem faciunt, non tamen probationem plenam: hinc ut plenè probatum ab his censeatur Usuræ crimen, accedere alia debent adminicula, quibus probatio integretur. Sylv. l. cit. q. 3. Menoch. n. 27. Mascard. concl. 1425. n. 28. §. 2. seqq. Pirhing §. quarto.

302 4. Per conjecturas, & indicia, dummodo illa sint aperta & evidentiæ c. omni in Diocesi 15. h. tit. Sylv. q. 3. cit. Pirhing n. 145. quia cum crimen hoc secundum dicta n. 298. difficilis probationis sit, ad illud probandum etiam admittuntur conjecturæ, & indicia, si tamen gravia sint, & cum delicto moraliter certò conjuncta. Porro Argumenta, seu indicia, quæ cum fama publica sufficiant ad convincendum, & publicandum per Judicem Usurarium manifestum, sunt, si vendebat merces cariore pretio ob dilatatam solutionem, secundum dicta n. 53. §. seqq. si emit res cum pacto de retrovendendo majore pretio aut fructibus sibi retentis c. ad nostram 5. de Empt. c. illo 2. de Pignor. vel quia reperiuntur apud illum instrumenta Usuraria; vel quia alias publicè renuntiavit Usuris. Joan. Andr. in c. 15. cit. n. 2. Abb. ibid. n. 6. Pirhing. n. 146. not. 2. §. porro, Begnudell. V. Usura n. 27.

303 5. Ex libris rationum; quia tales Libri, etsi non probent pro scribente l. instrumenta 5. l. rationes 6. & l. seq. c. de Probat. probant tamen contra ipsam scribentem, & quidem eum esse Usurarium manifestum, si ex hujusmodi Rationibus frequentia actuum detegatur. Sylv. q. 3. cit. Menoch. n. 30. Mascard. concl. 1426. n. 14. Pirhing. n. 147. Præpos. Frising. conf. 15. n. 328. Possuntque Usurarii, & eorum hæredes ad libros istos edendos compelli per Censuram Ecclesiasticam Clem. an. §. ceterum h. tit. vel si nihilominus reluctentur, licebit adhibere vim ingrediendo ipsorum domos, & arcam frangendo; quia cum ad edendas Rationes suas teneantur, quibuscunque modis licitis potest fieri compulsio. Abb. in Clem. cit. n. 12. Pirhing. l. cit. Neque creditur Usurario, etiam jurato, si dicat se non habere rationes, vel illas se amisisse, nisi probet se illas amisisse R. P. Schmalgrueber L. V. §. 1.

casu fortuito v. g. incendiò, vel ruinâ, Pirhing. l. cit.

Quæritur 3. quæ sint Usurarium poenæ? n. plures utroque Jure in hos constitutæ sunt. 1. incurrunt Infamiam can. infames 2. §. porro fin. caus. 3. q. 7. 6. inter dilectos 11. de Excess. Prælat. l. improbum 20. C. ex quibus caus. infam. irrog. Sylv. V. Usura 9. q. 4. pr. Azor p. 3. l. 5. de Usur. c. 19. §. prima, Molin. tr. 2. de 7. §. 7. D. 334. n. 1. §. 2. Less. l. 2. de Just. c. 202 n. 126. Laym. l. 3. tr. 4. c. 16. n. 21. Carpzov. præf. crim. q. 92. n. 32. Wading. de Contract. D. 6. dub. 14. §. 5. Palao tr. 30. D. 4. p. 30. n. 1. Vallens. hic §. 4. n. 5. Engl. n. 30. fin. Pirhing n. 148. König n. 17. Reiffenstuel n. 184. Præpos. Frising. conf. 15. n. 334. Begnudell. V. Usura n. 21. Magnif. P. Schmier p. 2. de Delict. c. 22 n. 137. Quod procedit non tantum de iis, qui quantitatem à LL. determinatam excedunt, sed etiam, qui Usuras intra terminos à Jure Civili permisso exercent, ut probabilis post Gloss. Cyn. Salicet. §. alios docent Covar. l. 3. var. c. 3. n. 2. Menoch. de arbit. cas. 398. n. 30. Salas de Usur. dub. 47. n. 2. Palao l. cit. n. 2. ex quo enim Leges Civiles Usurarium afficiunt infamiam, censendæ sunt omnem Usurarium reprobatum afficere, maxime cum omnis Usurarius Lege tam Pontificia, quam naturali, & Divina, & Civili recentiori reprobetur. Infamia tamen hæc, si Usurarii respiscant, & usuras restituant, ex aequitate saltem Canonica cessat, ut notant Bald. in l. Cassius 17. fin. ff. de Solut. Felin. in c. 1. de Probat. n. 19. Matth. de Afflict. sing. 196. Salas l. cit. n. 1. Wiestner n. 108.

2. Neganda ipsis est Absolutio Sacramentalis, Eucharistia Sacramentum, Sepultura Ecclesiastica, nec admittendi sunt ad oblationes, præsertim illas, quæ inter Missarum Solemnia fiunt, nisi poenitentes pro facultatum suarum possibilitate Usuras restituerint, vel de restituendis cautionem præstiterint c. quia in omnibus 3. h. tit. c. quantum 2. eod. in 6. Abb. in c. 3. cit. an. 1. Sylv. l. cit. §. secunda, §. seqq. Azor §. secunda, Molin. n. 3. §. 4. Less. n. 186. §. seqq. Laym. n. 21. Carpzov. n. 32. Palao n. 6. 7. §. 8. Vallens. n. 5. Engl. n. 32. §. 52. Pirhing n. 152. §. seqq. König n. 17. Reiffenst. n. 187. Præposit. Frising. n. 324. §. seqq. Begnud. n. 21. Magnif. P. Schmier n. 139. Quodsi aliquis Clericus Usurarium manifestum admiserit ad Ecclesiasticam Sepulturam, ipso facto excommunicatur Clem. 1. de Sepult. à qua Excommunicatione non debet absolvi, quousque arbitrio Episcopi satisfecerit. Palao n. 8.

3. Fiunt Irregulares, & promovendi nequeunt ad Ordines can. maritum 2. diſt. 33. §. can. seditionarios 2; diſt. 46. Et ad

Beneficia; vel Officia Ecclesiastica *can. de Petro 4. dist. 47. inter dilectos 11. de Excess. Pralat. Less. n. 186. Laym. n. 21. Pirhing n. 149. Reiffenstuel n. 186. Præpos. Frising. n. 334. fin. Schmier n. 138. Item si Clerici sint, suspenduntur, & hac pœna non proficiente, omnino deponuntur à Beneficio, & Officio Ecclesiastico legitime obtento; si verò sint Laici, excommunicantur. *can. si quis 5. dist. 47. c. præterea 7. b. tit. Host. in summ. n. 10. Molin. n. 2. Palao n. 4. Valleng. n. 6. Engl n. 31. § 32. Pirhing. n. 149. § 250. König n. 17. Wiestner n. 110. Reiffenstuel n. 186. Præpos. Frising. n. 342. Begnud. n. 21. Schmier n. 138. poterit tamen Episcopus post restitutionem Usurarum factam, & peractam poenitentiam cum tali Clerico dispensare c. at si Clerici 4. §. de Adulteris de Judic. Gloss. in c. præterea cit. V. suspendas, Azor c. 19. cit. §. prima, Laym. n. 21. Palao n. 5. Quare poterit illum sic damnatum habilem reddere ad Beneficia obtinenda, & retinenda, quæ habet; non verò ad recuperanda, quibus privatus est absolute, si ea alii collata sint, cum Episcopus jus alteri quaesitum non possit tollere. Palao l. cit.**

307 4. Contrahunt Instabilitatem activam, ita, ut eorum Testamenta, & aliæ ultimæ Voluntates non valeant, iisque nemini interesse liceat: nisi prius Usuras restituerint, & de iis restituendis cautionem idoneam præstiterint c. quanquam 2. b. tit. in 6. Sylv. V. restitutio 6. q. 1. & V. Usura 9. q. 4. §. septima, Navar. Man. c. 17. n. 280. Covar. l. 3. var. c. 3. n. 6. Molin. l. cit. n. 13. Less. n. 188. §. sexta, Laym. n. 21. Palao n. 8. §. insuper. Wading. §. 4. n. 1. Carpzov. n. 32. Valleng. n. 6. Pirh. n. 156. 160. § 161. Engl n. 25. König n. 17. Wiestner n. 111. Reiffenstuel n. 189. Præpos. Frising. n. 333. Begnudell. n. 21. Schmier n. 136.

308 5. Puniuntur amissione sortis, alicubi totius, alibi alicujus partis ejusdem, quæ in Germania est pars quarta, & cum Usuris, ex ea perceptis, fisco cedit, ex Constitutione Maximiliani I. 1500. Caroli V. 1548. Augustæ, & Rudolphi II. 1577. Francofurti editis, & promulgatis. Gail. l. 2. obs. 4. n. 1. Canis. de Usur. c. 9. n. 5. Modestun. Pistor. p. 2. q. 97. n. 8. Wading. de Contract. D. 6. dub. 14. §. 5. Carpzov. q. 92. cit. n. 23. § 28. Pirhing. n. 172. Wiestner n. 113. Reiffenst. n. 188.

309 6. Præter has pœnas etiam aliis arbitrariis, & extraordinariis puniri possunt à Judice tam Ecclesiastico, quàm Sæculari, præsertim verò pecuniariâ, ut in eo, in quo peccarunt, multentur. Tholof. l. 3. de Usur. c. ult. n. 4. § 7. Valleng. hic §. 4. n. 4. Pirhing n. 172. & interdum etiam fustigationis, relegationis, & carceris. Marant. p.

6. Specul. n. 114. § seqq. Covar. l. 3. var. c. 3. n. 2. Clar. §. Usura n. 5. Menoch. de arbitr. cas. 398. Carpzov. q. 92. cit. n. 29. nam fœneratores improbi, dolosè exigentes, quod eis non debetur, incidunt in crimen stellionatûs l. stellionatûs 3. ff. stellionat. cujus pœna est arbitraria l. stellionatûs 2. & l. seq. §. pœna 2. ff. eod.

Quæritur 4. quinam Usurarii pœnas hætenus recensitas contrahant? R. contrahunt ferè tantum ab Usurariis manifestis c. cum in Diocesi 15. b. tit. Molin. tr. 2. de l. § 1. D. 334. n. 5. Palao tr. 30. D. 4. p. 30. n. 16. Wading. de Contract. D. 6. dub. 14. §. 3. pr. Haun. tom. 3. de J. § 7. tr. 9. n. 467. Præpos. Frising. conf. 15. n. 340. Begnudell. V. Usura n. 21. Schmier p. 2. de Delict. c. 2. n. 139. Engl hic n. 25. Pirhing. n. 15. Wiestner n. 106. Possunt tamen etiam non manifesti à Judice tam Ecclesiastico, quàm Sæculari pro qualitate delicti affici pœnâ arbitrariâ; quia ad rectam Reip. gubernationem pertinet, ut is, qui delictum probatus fuerit commisisse, plecti possit, tum ne iterum delinquat, tum ne alii ex hoc anam delinquendi sumant. Palao l. cit.

Quare, ut pœnæ Juris locum in Usurario habeant, requiritur 1. ut sit Usurarius manifestus. Quinam autem pro tali habendus sit, dictum est, n. 296. 2. desideratur sententia Judicis declaratoria, quòd aliquis sit Usurarius manifestus seu notorius arg. c. cum secundum 19. de Heret. in 6. Ratio est, quia, ut n. 298. dixi, propter varium & speciosum interesse adinventum, Usuraria iniquitas adeò facile declinat, aut palliatur, ut eam semel, iterumque exercuisse, ne dicam, frequentissimè, ratò alicui convincatur. 3. necesse est, ut lucrum actû, & effectivè percepit ex contractu Usurario; quia si non percepit, licet Contractum Usurarium celebraverit, & celebrasse convictus sit, quippe qui nondum censetur esse opere ipso plenè perfectus. Ugolin. de usur. c. 26. Mantic. de tacit. p. 1. l. 8. tit. 24. Farin. prax. crim. q. 163. Begnudell. V. usura n. 21.

Porro tam à culpa; quàm à pœna, & obligatione restituendi immunem se aliquis reddere potest, si loco mutui emat Censum percipiendi v. g. annuos 5. pro 100. vel si id faciant, aut facere intendant per tacitum, vel expressum Contractum Societatis, ut fieri potest in casu, quo sortem principalem dat ei, qui cum illa negotiatur, & lucrum honestum quaerit, ita, ut iste præstet industriam, ille verò pecuniam ea conditione, ut de lucro, quod ex sorte principali acquiritur, tribuatur pars subministranti pecuniam v. g. annuatim quinque de quo vide supra n. 146. §. duos seqq.

Quæ?

313 Quæritur 5. an valeat Testamen-
tum, ab Usurario notorio conditum, saltem
quoad relicta ad causas pias? Conveniunt
DD. non valere, quando Usurarius,
qui tale Testamentum condidit, decessit
impenitens; quia Testamentum ejus est
ipso Jure irritum c. *quancquam* 2. *fin. h.*
tit. in 6. conf. idem est, ac si de rebus suis
omnino nullam dispositionem fecisset. Mo-
lin. *tr. 2. de J. & J. D. 334. n. 11. Pirhing*
bic n. 161.

314 Si verò signis pœnitentiæ editis de-
cessit, ea valere affirmat Sylv. *V. Usura* 9. q.
7. v. *quantum*, Covar. *l. 3. var. c. 3. fin.* Mo-
lin. *D. 334. cit. n. 11.* Præposit. Frising. *conf.*
15. n. 338. Begnudell. *V. Usura* n. 23. Pir-
hing. *l. cit.* etiamsi Usurarius, qui Testa-
mentum condidit, non restituerit, nec ido-
neè caverit de restitutione facienda, & Te-
stamentum sit nullum quoad reliqua: idque
ex æquitate, & favore piæ causæ.

315 Contrarium tenent Valq. *Opusc. Mo-
ral. tr. de Testam. c. 9. §. 1. dub. 3. n. 32.*
Lugo *tom. 2. de Just. D. 24. sect. 4. n. 70.*
quia id contra expressa verba Legis Cano-
nicæ, sine sufficienti fundamento asseritur.
Verum hoc solum probat non valere, spe-
ctato rigore Juris; secus de æquitate.

316 Quæritur 6. an si Usurarius manife-
stus condat Testamentum, non restitutus
Usuris, nec idonea cautione præstita de
iis restituendis, adeoque Testamentum sit
ipso Jure nullum, sed postea ante mortem
restituat, vel cautionem de restituendo præ-
stet, Testamentum convalescat? Vide-
tur non convalescere; quia quod ab initio
vitiosum est, non potest tractu temporis
convalescere *Reg. 29. ff. & non firmatur*
tractu temporis, quod de Jure ab initio non
subsistit *Reg. 18. in 6. item quæ ab initio*
inutilis fuit institutio, ex post facto con-
valescere non potest *Reg. 210. ff. & hinc in-*
validum manet Testamentum, ab impubere
conditum, etiam pubertate adveniente;
& factum à filio, vel Servo, subsequente
emancipatione, vel manumissione.

317 Sed tenenda est affirmativa, quam
etiam defendunt Gloss. *fin. in c. quancquam* 2.
h. tit. in 6. Sylv. V. usura 9. q. 6. Covar. *l. 3.*
var. c. 3. n. 9. §. duodecimò. Tholof. *l. 3. de*
Usur. c. 14. n. 4. §. seqq. Molin. *tr. 2. de J.*
§. J. D. 334. n. 14. Valq. *Opusc. Moral. tr.*
de Testam. c. 9. §. 1. dub. 3. n. 33. Salas *de*
Usur. dub. 47. n. 10. Palao *tr. 30. D. 4. p. 30.*
n. 11. Lugo *tom. 2. de Just. D. 24. sect. 4. n.*
71. Pirhing *bic n. 163.* Præpos. Frising. *conf.*
15. n. 337. Begnudell. *V. Usura* n. 24.

318 Ratio est 1. quia causa Testamenti est
favorabilis, ideoque pro illo, & in ejus fa-
vorem resolvendum est *c. fin. de sent. &*
re judic. 2. quia Testamentum non tam
pendet à tempore, quo conditur, quam
à tempore mortis Testatoris, quia mor-

te confirmatur *Hebr. 9. & c. cum Marthe*
6. v. ceterum de celebr. Miss. ejusmodi au-
tem Testamentum ante mortem Testato-
ris habuit omnia necessariò requisita ad
ejus valorem. 3. quia voluntas testatoris
ambulatoria est usque ad ultimum vitæ spi-
ritum, & ita ex arbitrio ejus mutari, &
revocari, vel confirmari potest *l. quodsi 4.*
ff. de adm. Legat. igitur sicut Usurarius
potest testamentum validè factum post cau-
tionem idoneam, revocare, ita & invalidè
conditum ob omisam cautionem, eadem
præstita, velut nova voluntate confirmare. 4.
quia quando causa confirmans supervenit, id,
quod ab initio fuit nullum, confirmatur ex
jure superveniente *l. si rem 29. ff. de Pign.*
act. & exemplum est in alienatione rei mi-
noris, facta invalidè sine Decreto Judicis,
quæ confirmatur, si minor, superveniente
ætate majore, id ratum habuit *l. si sine C. si*
major factus &c.

Ad Argumentum contrarium imprimis¹⁰
regula ibi allegata, ut notat Tholof. *l. cit.*
n. 7. tantum procedit in contractibus inter vi-
vos, qui statim debent valere, & suspendi
non possunt; non autem in Testamentis, &
ultimis Voluntatibus, quæ suspenduntur,
& ex tempore futuro effectus eorum pen-
det. Imò neque in actibus inter vivos uni-
versim procedit hæc Regula: sed cum Dyno
in *Reg. 28. in 6. n. 8. §. seqq.* distinguendum
est; Vel enim durat causa impediens, aut
cessavit. Si primum, Regula illa est sim-
pliciter vera. Si secundum, interest, an
supervenerit causa confirmans, vel non su-
pervenerit. Si non supervenit, iterum non
convalescit actus ab initio invalidus. Si
supervenit, Regula non habet locum. In
casu autem nostro supervenit actus confir-
mans, scilicet voluntas testatoris non im-
pedita: conf. Testamentum ejus convale-
scit, non ob solum temporis lapsum, sed
interveniente alio actu confirmante. Si-
militer distinguendum est, cum dicitur,
quod Institutio inutilis, & invalida non
possit tractu temporis convalescere; nam
hoc solum verum est, quando defectus est
in substantialibus Testamenti, ut si quis
simpliciter sit prohibitus à factioe Testa-
menti: secus est, si solum sit defectus in
accidentalibus, quæ extrinsecè tantum im-
pediunt, ut omisæ cautio; tunc enim, ab-
latis hujusmodi accidentalibus impedi-
mentis, confirmari potest Institutio, quæ ab
initio fuit nulla, ut notant Joan. Andr. *in*
c. quancquam *cit. n. 13.* Tholof. *l. cit. n. 7. fin.*
Pirh. n. 164.

Quæritur 7. an si Usurarius mani-³²⁰
festus, cum Testamentum condere vellet,
restituat quidem Usuras, vel saltem de iis
restituendis idoneam cautionem præstitit,
sed post conditum Testamentum iterum
non publicè, sed occultè exercuerit Usuras,

Testamentum ejus valeat? Negant valere Abb. in c. quia in omnibus 3. n. 10. b. tit. Covar. l. 3. var. c. 3. n. 9. 7. decimo; tum quia presumitur cautio ista, & poenitentia ficta fuisse; tum quia non videtur desistisse, qui iteravit: & nova delicta repetita etiam repetita poenam plectenda sunt c. ed. qua 1. de Poenis.

Id tamen difficile videtur Vasq. Opusc. Moral. tr. de Testam. c. 9. dub. 8. n. 33. & dubitat etiam Abb. l. cit. n. 11. quia cum talis per occultam repetitionem criminis Usurarum non fiat manifestus Usurarius, non videtur Testamentum propterea debere annullari, praesertim cum poena haec sit restringenda.

Quare dicendum videtur, quod in foro conscientiae non valeat Testamentum, si ex reditu ad Usuras appareat poenitentia fuisse ficta: secus, si ficta non fuit, sed verisimiliter creditur absque fictione sincere & animo restituendi praestitisse cautionem; tunc enim ex eo, quod secretè usuras postea iterum exercent, non redditur invalidum Testamentum. Molin. tr. 2. de J. & J. D. 334. n. 15. Palao tr. 30. D. 4. p. 30. n. 11. Lugo D. 24. sect. 4. n. 71. Pirhing hic n. 168. Si tamen postea probetur, quod talis post conditum Testamentum, & praestitam cautionem iterum Usuras exercuerit, nec illas restituerit, tanquam Usurarius manifestus fiet intestabilis. Tholos. de usur. l. 3. c. 14. n. 2. Pirhing l. cit.

Quaeritur 8. an, si quis ante, vel post conditum Testamentum Usuras exercuit, sed postea desinat eas exercere, non tamen restituit, seu cautionem praestitit ante mortem, Testamentum ejus sit validum? Negative. Ita Covar. l. 3. var. c. 3. n. 9. 7. nono. Clar. §. Testamentum q. 26. n. 4. Tholos. c. 14. cit. n. 12. Pirh. n. 165. Ratio est, quia manente ratione, & sine Legis, manet etiam ejus dispositio: atqui ratio Legis, & finis poenae per eam statutae, qua decernitur irritum esse Testamentum Usurarii, & hic prohibetur testari est restitutio Usura-

rum, ut per eam Usurarius consequi ab- solutionem à peccato possit c. cum tu s. b. tit. ergo quamdiu non est satisfactum, debet remanere poena. Conf. quia non id eo minus dicitur Usurarius, quia de sui Usuras exercere.

Quaeritur 9. an Testamenta Judaeorum, qui sunt notorii Usurarii, sint nulla? Valida esse existimant Sylv. Clar. Azor. & alii apud Barbof. in c. 2. b. tit. in 6. n. 10. Sed probabilius sunt invalida, si sine cautione praestita de Usuris restituendis, sint condita; quia licet Judaei, & alii Infideles quoad Spirituales poenas non sint subjecti Ecclesiae, quoad temporales tamen poenas, & quoad Contractus subiacent Jurisdictioni Principum, in quorum terris degunt. Covar. l. 3. var. c. 3. n. 9. 7. septimo, Molin. tr. 2. de I. & J. D. 334. n. 12. Lugo D. 24. sect. 4. n. 70. Pirhing n. 167.

Quaeritur 10. an si mutuo, vel alii Contractui per se licito & Jure non repro- bato adjectum sit pactum Usurarium, Contractus hic vitietur? Non vitari Contractus, sed solum pactum, quod proinde pro non adjecto habetur; quia utile per inutile vitari non debet, maxime si utile ab inutili separari possit. Reg. 37. in 6. & ibi Dynus; pacta enim sunt velut accidentia, quae possunt abesse sine corruptione substantiae, cui adherent. Gaill. l. 2. obs. 4. n. 6. & seqq. Tholos. l. 3. de Usur. c. ult. n. 7. §. 12. & seqq. Secus est, quando ipse Contractus principalis est illicitus, & Jure reprobatus: nam tunc ille, & omnia pacta ipsi adjecta essent nulla, & inutilia; quia corruente principali, tanquam fundamento, necesse est corruere etiam omnia accessoria. Reg. cum principalis 178. §. & Reg. accessorium 42. de R. J. in 6. Gaill. l. cit. n. 10. & obs. 5. n. 14.

Tholos. l. cit. Pirhing. n. 172. 7. alterum.

